חדר בריחה לבני נוער • חנוכה

תעלומת הכד החשמונאי

כד שמן בן 2,000 שנה נעלם מהמוזיאון, 8 דקות לפני פתיחת התערוכה.

גילאי 12+ | **לכיתה או למשפחה** | **צוותים של 4–10**

מדריך למנחה

להורה, למורה או למדריך – הדף הזה לא לשחקנים

על המשחק

חדר בריחה "על השולחן" לגילאי 12 ומעלה, ל־40 דקות – מתאים לשיעור, לתנועת נוער או לערב משפחתי. השחקנים הם צוות חוקרים שפותר 7 ראיות ומגלה **מי לקח את הכד, איפה הוא ולמה** – ואת **הקוד בן 4 הספרות** של הכספת.

הכנה – 10 דקות

1. **גודל צוות: 4–10 שחקנים.** כיתה של 14 – 2 צוותים; כיתה של 40 – 4 צוותים של 10. לכל צוות מדפיסים תיק: תיקי החשודים, 7 הראיות ודוח החקירה (9 דפים). אפשר בשחור־לבן.
2. מכניסים כל תיק לתיקייה או למעטפה גדולה. תגי החוקר, השלט לדלת והתעודה – פעם אחת לכל הקבוצה.
3. כרטיסי הרמזים נשארים אצלכם. אפשר "למכור" רמז תמורת דקה עונשין.
4. "הכספת": קופסה עם הפתעה קטנה (מטבעות שוקולד, סופגניות). בכיתה – הצוות הראשון שמגיש דוח נכון מנצח.

מהלך המשחק

קוראים בקול את התדריך (3 דק׳) ומפעילים טיימר ל־40 דקות. מומלץ שהצוות יתחלק לזוגות, וכל זוג יקבל ראיה – ואז כולם נפגשים כדי לחבר את התמונה. זה חלק מהכיף. בסוף כל צוות ממלא את דוח החקירה ומגיש לכם.

פתרונות

ראיה	שם	סוג	ספרה	מה זה מוכיח
1	המסר המוצפן	צופן אתב״ש	5	השומר חף מפשע
2	יומן הכניסות	היגיון וזמנים	2	בבניין היו רק נעמה ומאיה
3	המייל של האוצר	מסר נסתר (ראשי שורות)	7	–
4	מפת המוזיאון	קואורדינטות	3	–
5	טביעת הנעל	השוואת ראיות	–	רק מאיה ויואב נועלים סוליה כזו
6	הטלפון בלובי	מקלדת בשפה הלא נכונה	–	המניע: לבדוק אם נשאר שמן בכד
7	תמונות המצלמה	סידור לפי זמן	–	הכד במחסן

הפתרון המלא

הגנבת: מאיה ברק • **הקוד:** 5 - 2 - 7 - 3

למורות ולמדריכים: המשחק מתרגל קריאה מדוקדקת, היסק לוגי, עבודה עם טבלאות ומפות, ועבודת צוות – ומכיר את צופן אתב״ש, שמופיע כבר בספר ירמיהו. בסוף אפשר לקרוא את "מכתב סגירת התיק" ולשוחח: איך הגעתם לפתרון? מי עשה מה בצוות?

תדריך המבצע

קוראים בקול לפני שמפעילים את הטיימר

סודי ביותר

אל: צוות החקירה
מאת: מפקדת יחידת חקירות עתיקות
נושא: **היעלמות הכד החשמונאי**

צילום מזירת האירוע, 22:00

ראיה

לפני חודשיים, בחפירה ליד מודיעין – עירם של החשמונאים – נמצא **כד שמן קטן וחתום**, בן יותר מ־2,000 שנה. ממצא נדיר במיוחד: אולי כד כמו זה שמסופר עליו בנס חנוכה.

הערב היה אמור הכד להיות הכוכב של תערוכת החנוכה במוזיאון. אבל בשעה **21:52** כבו מצלמות האבטחה ל־8 דקות בדיוק. כשחזרו לפעול – **ויטרינת הזכוכית הייתה ריקה.**

הדלתות היו נעולות מבחוץ, ולכן הכד לא יצא מהבניין. מישהו מתוך הצוות לקח אותו – והחביא אותו בכספת שרק הוא מכיר את הקוד שלה.

לפניכם 4 חשודים ו־7 ראיות. המשימה שלכם:

1. **לגלות מי לקח את הכד – ולמה**
2. **למצוא איפה הוא מוחבא**
3. **לפענח את הקוד בן 4 הספרות**

טיפ מהמפקדת: אף ראיה לא פותרת את התיק לבד. חברו את הפרטים – והתחלקו בעבודה.

בהצלחה,

המפקדת ר. חשמונאי

⏱ 00:40:00

תיקי החשודים

כל ארבעת החשודים היו קשורים לתערוכה. אחד מהם משקר.

חשוד/ה מס׳ 1

תיק 164

164-01

נעמה לוי

ארכיאולוגית ראשית

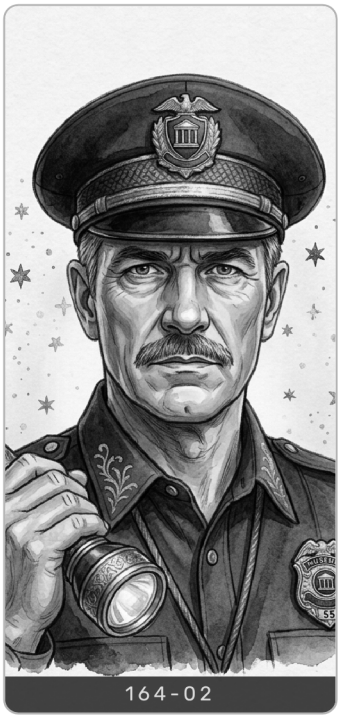
מצאה את הכד בחפירה. נשארה לעבוד במעבדה עד מאוחר.

נעליים בערב האירוע
נעלי הליכה

בחקירה:
"הייתי במעבדה כל הערב. לא שמעתי כלום."

חשוד/ה מס׳ 2

תיק 164

164-02

יואב כהן

שומר הלילה

עובד במוזיאון 12 שנה. אחראי על המצלמות והדלתות.

נעליים בערב האירוע
מגפי עבודה

בחקירה:
"יצאתי לסיור בחניון, כמו בכל ערב."

חשוד/ה מס׳ 3

תיק 164

164-03

מאיה ברק

סטודנטית מתמחה

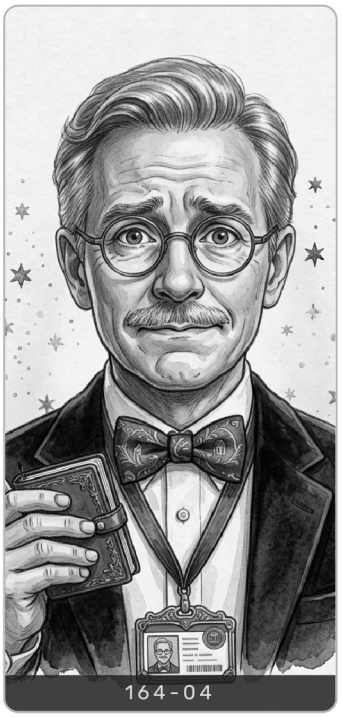
סטודנטית לארכיאולוגיה. עזרה להכין את התערוכה.

נעליים בערב האירוע
נעלי ספורט

בחקירה:
"באתי רק לסדר את השלטים בתערוכה."

חשוד/ה מס׳ 4

תיק 164

164-04

אבי שגיא

אוצר המוזיאון

אחראי על התערוכה. הוא זה ששלח את המייל לצוות.

נעליים בערב האירוע
נעלי עור

בחקירה:
"הלכתי הביתה מוקדם. הייתי עייף."

ראיה 1

המסר המוצפן

פתק שנמצא בפח של חדר האבטחה

בפח של חדר האבטחה נמצא פתק קרוע. המילים בו לא נראות כמו עברית רגילה... זה **צופן אתב"ש** – אחד הצפנים העתיקים בעולם, שמופיע כבר בתנ"ך: **א** מתחלפת ב־**ת**, **ב** ב־**ש**, וכן הלאה.

מפתח הצופן – כל אות מתחלפת באות שמולה

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל

הפתק שנמצא • כתבו מתחת לכל אות את האות המפוענחת

צ ח ו ג צ ת ב פ ט צ

צ מ ת ס י ב

צ ב פ י ג ס ו י ו ב ז

לדוח החקירה
הספרה שגיליתם

ראיה 2

יומן הכניסות

מי היה בפנים כשהמצלמות כבו?

זה יומן כרטיסי הכניסה של המוזיאון. כל עובד מעביר כרטיס כשהוא נכנס וכשהוא יוצא. הדלתות היו נעולות – אי אפשר היה להיכנס או לצאת בלי כרטיס.

שעה	שם	פעולה
19:00	**יואב כהן**	תחילת משמרת – נכנס
20:58	**נעמה לוי**	כניסה
21:05	**אבי שגיא**	כניסה
21:30	**אבי שגיא**	יציאה
21:40	**מאיה ברק**	כניסה
21:45	**יואב כהן**	יציאה לסיור בחניון
21:52	⚠ **מערכת**	**המצלמות כבו**
22:00	✓ **מערכת**	**המצלמות חזרו לפעול**
22:05	**נעמה לוי**	יציאה
22:10	**יואב כהן**	חזר מהסיור
22:15	**מאיה ברק**	יציאה

כמה אנשים היו בתוך הבניין בזמן שהמצלמות היו כבויות?

ומי הם? _____

לדוח החקירה

מספר האנשים בבניין = הספרה

ראיה 3

המייל של האוצר

נשלח לכל הצוות בבוקר יום האירוע

המייל הזה נשלח לכל הצוות בבוקר יום האירוע. במבט ראשון – מייל רגיל לגמרי. אבל מישהו סימן אותו בעיפרון וכתב בצד: *"תסתכלו עליו מהצד..."*

מאת: אבי שגיא, אוצר המוזיאון
אל: צוות התערוכה
נושא: הערב הגדול! 🕎

שלום לכולם,

הערב נפתחת תערוכת החנוכה המיוחדת שלנו, ואני מתרגש מאוד.

סוף סוף הכד החשמונאי יוצג לקהל הרחב, אחרי חודשים של עבודה.

פריטים נוספים יגיעו מהמחסן מחר בבוקר – נא לפנות להם מקום.

רק צוות מורשה רשאי להיכנס לחדר התצוגה לפני הפתיחה.

המצלמות יעברו בדיקה תקופתית קצרה בסביבות השעה עשר.

שימו לב לנעול את כל הדלתות כשאתם יוצאים מהבניין.

בבקשה לא להשאיר כוסות קפה ליד המוצגים (כן, אני מדבר עלייך...).

עם המון תודה לכולכם על העבודה הקשה – יהיה ערב מרגש!

אבי

מה המסר הנסתר? _____

לדוח החקירה
המספר במסר הנסתר

ראיה 4

מפת המוזיאון

המסלול של הטלפון הלא מזוהה

הטלפון של הגנב התחבר לרשת האלחוטית של המוזיאון. כך נרשמו ארבעה מקומות שבהם הוא היה בזמן שהמצלמות כבויות. מצאו כל מקום במפה וכתבו את האות שבו.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
1	ס	ל	ט	ז	ס	ת	כ	ר
2	י	ס	ת	א	ש	א	פ	ה
3	ה	ל	ז	י	ת	ב	ד	ת
4	ב	ע	כ	ח	ג	ל	צ	ה
5	ר	ש	ד	ו	ה	ז	ב	י
6	ל	ט	א	ת	ז	ע	ב	כ
7	ס	ה	ד	ג	ע	א	צ	ס
8	ט	א	ג	ה	ג	פ	ס	ע

מעבדה · חדר התצוגה · מחסן · אולם החנוכה · משרדים · לובי וכניסה

יומן הרשת • טלפון לא מזוהה

21:53	ה2	☐
21:55	ו4	☐
21:57	ד5	☐
21:59	ב5	☐

אות = עמודה (למעלה)
מספר = שורה (בצד)

המילה שיצאה: _____ ובאיזה חדר התחיל הגנב?

_____

לדוח החקירה
המילה היא מספר – כתבו אותו בספרה

☐

תיק חקירה 164 • סודי

טביעת הנעל

ראיה מזירת האירוע

ליד הוויטרינה הריקה נמצאה טביעת נעל חלקית על רצפת השיש. אי אפשר לקרוא את המידה – אבל את **דוגמת הסוליה** רואים היטב.

ראיה מזירת האירוע

טביעת נעל ליד הוויטרינה

לא לגעת!

הנעליים שצולמו אצל החשודים באותו ערב

נעמה לוי

נעלי הליכה • 39

☐ מתאים ☐ לא

יואב כהן

מגפי עבודה • 44

☐ מתאים ☐ לא

מאיה ברק

נעלי ספורט • 38

☐ מתאים ☐ לא

אבי שגיא

נעלי עור • 43

☐ מתאים ☐ לא

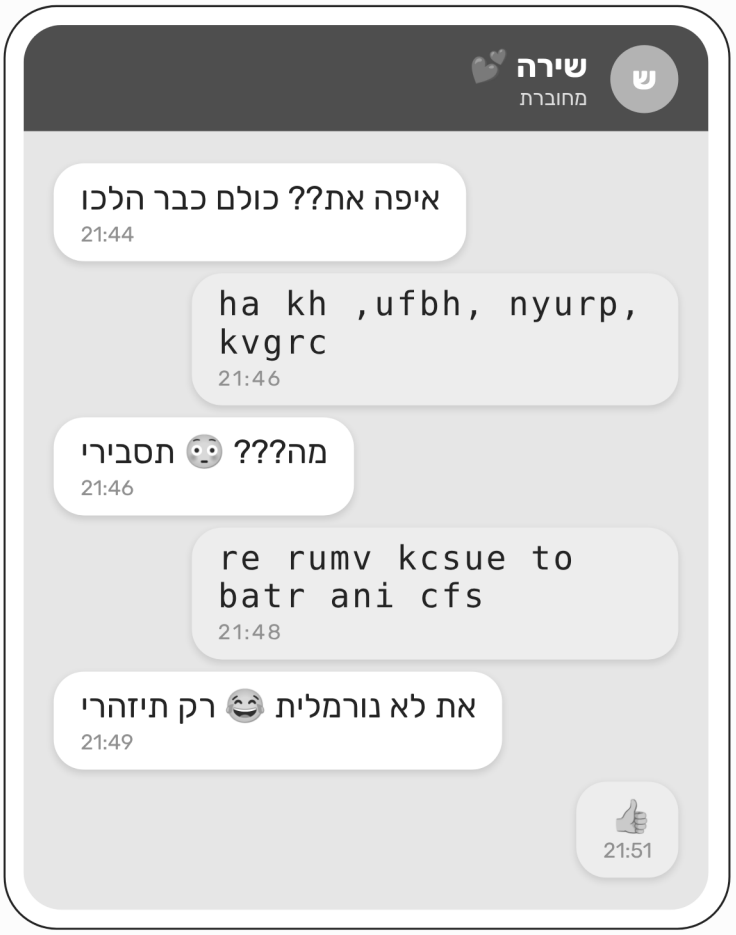
של מי יכולה להיות הטביעה? _____

ראיה 6

הטלפון בלובי

מישהו שכח להחליף שפה

בלובי נמצא טלפון שאיש לא דרש. על המסך פתוחה שיחה – אבל מי ששלח את ההודעות שכח להחליף את המקלדת לעברית! מצאו כל אות באנגלית במקלדת, וכתבו את האות העברית שעל אותו מקש.

פענוח הודעה 1

פענוח הודעה 2

טיפ: הרווחים נשארים במקום – כל רצף אותיות הוא מילה.

המקלדת • אנגלית למעלה, עברית למטה

E ק	R ר	T א	Y ט	U ו	I ן	O ם	P פ			
A ש	S ד	D ג	F כ	G ע	H י	J ח	K ל	L ך	; ף	
Z ז	X ס	C ב	V ה	B נ	N מ	M צ	, ת	. ץ		

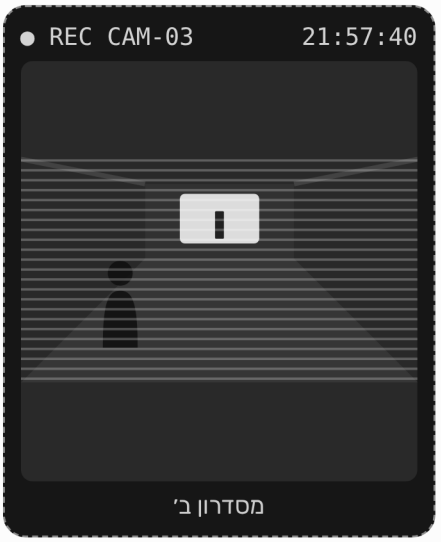
למה הגנב לקח את הכד? _____

ראיה 7

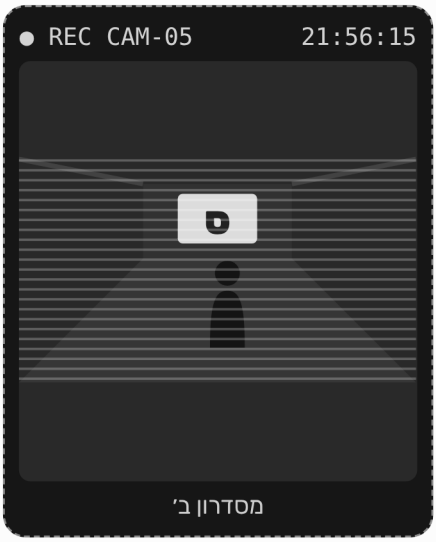
תמונות המצלמה

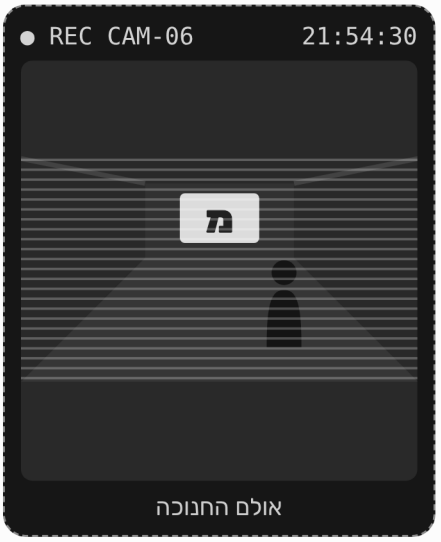
הרגעים האחרונים לפני שהמסך החשיך

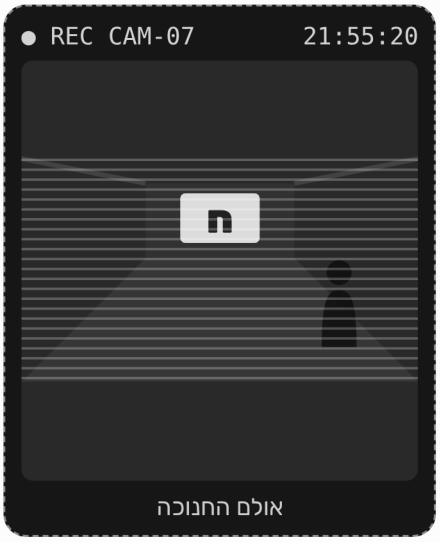
המצלמות הראשיות כבו ב־21:52 – אבל מצלמת גיבוי קטנה במסדרון המשיכה לצלם, ושמרה 5 תמונות. הן התערבבו! גזרו אותן, סדרו לפי השעה מהמוקדמת למאוחרת, וקראו את האותות שעל השלטים.

שימו לב!

הדמות בתמונות היא הגנב – בדרך למקום המחבוא. השלטים מסמנים את חדרי המוזיאון.

האותיות לפי סדר הזמן (מימין לשמאל)

1	2	3	4	5

איפה הוחבא הכד? _____

תיק חקירה 164 • סודי

דוח החקירה הסופי

ממלאים כצוות ומגישים למנחה. רק דוח מלא ונכון סוגר את התיק!

שם הצוות _____ זמן _____

1 • מי לקח את הכד? סמנו אחד

☐ **נעמה לוי** — חשוד/ה

☐ **יואב כהן** — חשוד/ה

☐ **מאיה ברק** — חשוד/ה

☐ **אבי שגיא** — חשוד/ה

2 • הקוד של הכספת – לפי סדר הראיות

ראיה 4	ראיה 3	ראיה 2	ראיה 1

3 • איפה הכד?

_____

4 • למה הגנב/ת לקח/ה אותו?

_____

כרטיסי רמזים

למנחה בלבד

גזרו וקפלו. המנחה שומר/ת את הכרטיסים – רמז ניתן רק כשצוות באמת תקוע.

רמז לראיה 1

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

"...ד"ר הופמן לא
הראיה (לכאורה). הפסיק מהשיר
כי אחד השיעורים האחרונים שלה,

רמז לראיה 2

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

ר. כדי שהיא לא יצא לא זוהי 21:52 ,בדיוק רגע
?22:00 השעה שבה הצטרפה כדי. ה

רמז לראיה 3

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

.רמהט
הראיה האחרונה של כל שהיה, שהשרה
את הבית את הפיר לאחור – הרוא את

רמז לראיה 4

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

השהה (לצד). הרבדה הראשונה: ה.
הראה הוא הרשתה (השרה), הסופר הוא

רמז לראיה 5

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

דמוקה. רמה לשרה מהאשמה?
את הסתכלו על השדה – רק על הדיסק

רמז לראיה 6

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

"...ר שי כי שהשרה ד
הראה הרצה שעה. ד = א, ה = י. השערה 1
שאני כל אחד אצבעה על השבת ואחת את

רמז לראיה 7

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

– ושהשרה הוא שם של הדד דמיואל.
הכי שבירה: 21:53. הראה הראשונה הוא ה,

בגנב הזיהוי לרמז

מקפלים כאן • עולה דקה עונשין

ה שבוע לא דראשה הזוכה בבחיר (לראה
2) ואז דראשה הרשה השאשה (לראה
?5)

חקירה • אין כניסה • זירת חקירה • אין כניסה • זירת חקירה

שלט לדלת • תולים לפני שמתחילים

יחידת
חקירות עתיקות

חקירה פעילה:

הכניסה לחוקרים מורשים בלבד

חקירה • אין כניסה • זירת חקירה • אין כניסה • זירת חקירה

תגי חוקרים

גזרו, וכל חוקר/ת בוחר/ת תפקיד בצוות. אפשר לתלות על שרוך או להצמיד לחולצה 🔍

יחידת חקירות עתיקות

תג חוקר/ת

תמונה / ציור

שם

תפקיד בצוות

מספר תג

תפקידים: מפענח/ת • בלש/ית • שומר/ת זמן • כותב/ת דוח

יחידת חקירות עתיקות

תג חוקר/ת

תמונה / ציור

שם

תפקיד בצוות

מספר תג

תפקידים: מפענח/ת • בלש/ית • שומר/ת זמן • כותב/ת דוח

יחידת חקירות עתיקות

תג חוקר/ת

תמונה / ציור

שם

תפקיד בצוות

מספר תג

תפקידים: מפענח/ת • בלש/ית • שומר/ת זמן • כותב/ת דוח

יחידת חקירות עתיקות

תג חוקר/ת

תמונה / ציור

שם

תפקיד בצוות

מספר תג

תפקידים: מפענח/ת • בלש/ית • שומר/ת זמן • כותב/ת דוח

יחידת חקירות עתיקות

תג חוקר/ת

תמונה / ציור

שם

תפקיד בצוות

מספר תג

תפקידים: מפענח/ת • בלש/ית • שומר/ת זמן • כותב/ת דוח

תיק 164 • נסגר בהצלחה

תעודת חוקר/ת מצטיין/ת

מוענקת לצוות

שפענח את צופן אתב"ש, עקב אחרי הראיות,

חשף את האמת – **והחזיר את הכד החשמונאי למקומו.**

ר. חשמונאי

מפקדת היחידה

התיק נסגר ✦ 164 ✦

זמן: _____

תאריך

מכתב סגירת התיק

קוראים רק אחרי שכל הצוותים הגישו דוח

אל: צוות החקירה • מאת: המפקדת

התיק נסגר

כל הכבוד, חוקרים! פתרתם את התיק.

מה קרה באמת? יואב השומר היה בחניון – הפתק המוצפן שלו ("השומר חף מפשע") הוכיח את זה. אבי האוצר יצא מהבניין עוד ב־21:30. בזמן שהמצלמות כבו היו בפנים רק **נעמה ומאיה**. וטביעת הנעל? סוליית זיגזג – כמו נעלי הספורט של **מאיה**.

מאיה ידעה מהמייל של אבי שהמצלמות ייכבו לבדיקה בסביבות עשר. מצלמת הגיבוי והטלפון הראו את הדרך שלה: מחדר התצוגה, דרך אולם החנוכה – אל **המחסן**, שם החביאה את הכד בכספת.

אבל למה? את זה גילה הטלפון שנשכח בלובי. כשנחקרה, מאיה הודתה: "רציתי לבדוק בשקט, רק לרגע, אם יש בכד שאריות של שמן – בדיוק כמו בסיפור החנוכה. ידעתי שאם אבקש, יגידו לי לא."

הכד חזר בשלום לוויטרינה, התערוכה נפתחה בזמן – ובבדיקת המעבדה נמצאו בכד באמת שרידים של שמן זית בן 2,000 שנה. 🕎

לשיחה בסוף המשחק

איזו ראיה הייתה הכי קשה? איך התחלקתם בעבודה? ומה דעתכם על מאיה – סקרנות מדעית, או גניבה לכל דבר?